

Milyenek voltak a szőnyi „szíami” ikrek?

Komáromot napjainkban az ikrek városaként tartják számon, tavaly öt hónap alatt öt ikerszületést jegyeztek az anyakönyvekbe, s ez országos viszonylatban is rekordnak számít. Azt azonban kevesen tudják, hogy a város szőnyi területe a XVIII. században egy rendhagyó ikerszületés miatt vált világhírűvé. 1701-ben szegény jobbágy-szülők gyermekeként keresztcsontjuknál összenőtt ikrek — Ilona és Judit — l'itak napvilágot. A két apróság közül Ilona volt az erősebb, elevenebb, s ez a különbség fennmaradt közöttük egész életükben. Erdekös, hogy az ikrek vérkeringése kommunikált egymással, de a különféle betegségekben rendszerint külön-külön estek át. Ha az egyik rosszul volt, a másiknak alig emelkedett a testhőmérséklete, mindössze egy kis nyugtalan idegességet érzett. Széled természetű, jó gyerekek voltak, nagyon szerették egymást. Jól alkalmazkodtak sajátos helyzetükhöz: amikor az egyik előre ment, a másik visszafelé lépkedett.

Apjuk, a sokgyermekes Gótfiz János, a Zichy-grófok jobbágya öt éves korukban bérbe adta az ikreket. Dr. Csuzi János győri orvosnak és református papnak, aki remek pénzszerzési lehetősé-

get látott a gyermekekben. Bejárta velük a fél világot, elvetődtek többek között Angliába, Csehországba, Hollandiába, Franciaországba és Olaszországba. Több királyi udvarban is megfordultak. A lánykakat pénzért mutogatva élelmes bérbe vevőjük, aki így tetemes vagyonra tett szert. Nyolcéves korukban megszabadultak a szőnyi ikrek vásári sorsuktól. Keresztély Ágost, esztergomi érsek ugyanis jó pénzért kiválította őket a kalmár szellemű doktortól. A pozsonyi Orsolya-apácák zárdájába kerültek, s itt cseperedtek fel. Megtanultak írni, olvasni, több nyelven beszéltek, szépen énekeltek, és ügyesek voltak a kézimunkázásban is. Itt érte őket 1723-ban, 22 éves korukban a halál, szív működésük egyidőben szűnt meg.

Az ószőnyi világhírű „szíami” ikrekre ma már csak a legöregebbek emlékeznek a szájhagyományok alapján. Külföldön viszont sok feljegyzés maradt fenn érdekes történetükről. Talán a leg-hitelesebben Dr. Torkos J. János írt róluk a londoni Philosophical transactions 1758-as kötetében. Dr. Torkos veje volt Rayger Károly pozsonyi fizikusnak, a szőnyi ikrek orvosának.

Ráb Erzsébet

Nyugdíjasok foglalkoztatása a mezőgazdaságban

Sz. B. szegedi olvasónk nyugdíjas dolgozónként ez évben az engedélyezett 840 órai foglalkoztatási keretet kimerítette. Szeretne tovább dolgozni, mert úgy érzi, megfelelő fizikai munkakörben munkaejét hasznosítani tudná. Ismerőseitől úgy hallotta, hogy az idén is lehetőség van arra, hogy a nyugdíjasok termelőszövetkezetekben bizonyos munkakörökben korlátozás nélkül dolgozhassanak, és ez a foglalkoztatás nem számít be a foglalkoztatási keretbe. Kérdezi: az elmúlt évben kiadott engedély szerint az idén a nyugdíjasok dolgozhatnak-e a mezőgazdasági betakarításban korlátozás nélkül?

A Miniszttertanács az elmúlt évben hozott határozata értelmében a mezőgazdasági nagyüzemeknél (állami gazdaság, mezőgazdasági termelőszövetkezet és a szakszövetkezet) a zöldség, a burgonya, szőlő, gyümölcs, dohány és a cukorrépa betakarításában július 15. és november 15. között fizikai munkát végző nyugdíjasok munkája a foglalkoztatási keretbe nem számít bele.

A nyugdíjasok közül már eddig is sokan érdeklődtek, hogy az elmúlt munkát vállalók kedvezménye fennáll-e az idén is? Igen! Ugyanis a Miniszttertanács ezt a folyósítási kedvezményt nemcsak az 1977. évre biztosította, hanem erre az évre is érvényes. A szóban levő munkavégzés időtartama a naptári évi 840 óra — meghatározott munkakörökben az 1260 óra — foglalkoztatási keretbe tehát továbbra sem számít be. Ez a kedvezmény minden nyugdíjasra egyaránt vonatkozik.

A nyugdíjasokat foglalkoztató mezőgazdasági nagyüzemek feladata változatlanul csupán az, hogy a nyugdíjas nyilvántartólapjára a SZOT Társadalombiztosítási Főigazgatóság 2-172/1977. számú közleményének a számát kell feljegyezni.

A fent közölték szerint olvasónk az idén is részt vehet a mezőgazdasági nagyüzemekben a betakarítási

munkákban úgy, hogy az ott végzett munkája nem számít bele a foglalkoztatási keretbe.

Dr. V. M.

Gémes Eszter:

Mindig magam

127.

Rége óta a parasztemberek előtt festőkötegy volt, nagy zsebekkel, ha szőlőbe mentek vasárnap délután, ment a házaspár, meg a nagyja gyerek, akiket már taníttatni kellett a fák szaporítására, szőlő, gyümölcsösökben jelentkező kártevőkre, azoknak irtására. A nagy zseb arra is szolgált, hogy a trágáival, szeméttel földbe került kavics, cserép, kődarabokat abba rakták bele, bevitték rakásba, mikor már olyan sok volt, hogy nem tühették, elásták olyan mélyen, hogy napvilágra ne kerüljön. Arról tudta a szomszéd a szomszédot becsülni, ha nem dobálta át a földjén az ilyen talált dolgokat az ő földjére. Volt aztán olyan is, aki visszadobálta egy évben háromszor-négyszer is. A békésebb természetű ember zsebre rakta, bevitté, hogy ne kelljen örökre dobálózni. De magában megvetette ezért a csúnya munkáért a szomszédját. A nagy kötegy zsebbe mások is kerültek, korán érő gyümölcs, elmaradott termés stb.

Még az volt a parasztember szokása, ha kint dolgoztak a földben, frustokkor kezébe vágott egy karéj kenyert, szalonnát, zöldséget vagy hagymát. Ha előtte nap kapálta is, egész nap benne volt, még evett, járkált benne, nézegette. Ha olyan terüeten járt vasárnap délután, ahol tennivaló nem volt (here, semlyék, búza stb.), akkor föltétlen hátratett kézzel járkált.

Vagy oszonnát, nem nagy valamit, dinnyét vagy gyümölcsöt, vagy kalácsot vitt ki a pásztoroknak, vagyis a saját gyermekeinek, akármilyen formódó volt a gazda, a gyermekeit egytől egytől felhozta, ha dinnyét vitt, leginkább semlyékesbe telepedtek le.

Elővette a bicikliját, megszegette, kezdte kanyarogni a dinnyét. Amíg benne tartott, addig mindig osztotta. Csúnya maszatások lettek a gyermekek, az edes léd befogta az arcukat, aztán a por, meg dobálózta is. A kútnál készen állt a

A gyűrűző fürdővíz

A strandidény véget ért, más, dolgozóink észrevették, hamar ki is javították. — Az új fürdővízszabvány jelent-e változást? — Még nem kaptuk meg írásban, de a főbb követelményeket már ismerjük. A higiénikussal és a fürdő művezetőivel már az új szabvány szerint változtatunk az eddigi rendben. Az egyik fontos követelmény az úgynevezett vízvisszaforogató berendezések felszerelése lenne. A Sportcsarnok melletti uszodában a napokban próbáltuk ki a vízvisszaforogatót. Ott már nem lesz gond a tisztasággal. A fedett termálmencedék is a visszaforgatók működéséhez szükséges oszvekkal együtt épülnek. A régi, meglevő mencedéket azonban átalakítani nem lehet. Itt szigorúbb intézkedésekre lesz majd szükség.

— Az újszegedi ligetfürdő, ismertebben SZUE takarítására és tisztítására még a múlt év november 1-én a bordányi Előre Szakszövetkezettel kötöttünk megállapodást. Elvállalták, hogy az előírás szerint másnaponként felváltva fertőtlenítki a két mencedét — mondja Papp Gábor, a Szegedi Vízművek és Fürdőok oszályvezetője. — A teljesség kedvéért azonban meg kell említeni, hogy nem könnyű ez a feladat. A régi uszoda már elavult, nagyon sok a repedés a mencede falán. A tervek szerint, ha a Tíz év — tíz mencede beruházási program elkészül, a régi SZUE megszűnik, helyén autóparkoló lesz.

— S addig? — Nagyon szigorúan ellenőrzük a fertőtlenítést. Reggelként a ligetfürdő művezetője megvizsgálja a víz minőségét, a fürdő tisztaságát, arról jelentést is készít.

— Előfordult, hogy a művezető nem találta megfelelőnek a takarítást?

— A nyáron két alkalommal napközben kellett lecserni a vizet. A klórmész az áramelkedés idején hiányzott volt, s a takarítószoetkezet tartaléka kifogyott. Így más, kevésbé hatásos vegyszert használtak. Az algákat nem tudták megfelelően leoldani, s a tisztá vízben darabokban úszkáltak. Augusztusban fordult elő, hogy a leeresztő to-lózárról egy betondarab le-tört, az aknából a piszkos víz így visszaszivároghatott a feltöltéskor, amikor még nem volt meg az ellenőro-

— Itt még nem. Ha az új fürdőszabványt bevezetjük, valószínűleg nálunk is így lesz. De már előre félek, hogyan fogjuk érvényesíteni. Ahhoz kevesen vagyunk, hogy mindenkit figyelmeztessünk. A vendégeknek saját érdekükben kellene megszívlelni, hiszen mindez örtük, az egészségükért van.

— A rendelet kimondja, hogy 1,6 köbméter vizet, illetve 0,8 négyzetméter vízfelületet kell biztosítani minden fürdőzőnek. Így van ez a ligetfürdőnél is? — kérdezem dr. Majoros Irmát, a Közegészségügyi és Járványügyi Szolgálat vezető főorvosát.

— A fürdőnek üzemelési naplót kell vezetni. A víz-cserét, a fertőtlenítést, az ellenőrzéseket, észrevételeket, valamint a vendégek számát írják bele. Az utóbbit a ligetfürdőben nem vezették, ezért a KJSZ utasította a fürdőt a napló pontosabb vezetésére. Az új fürdővízszabvány bevezetése után a létszám az egyik fő szempont lesz. Ezentúl kikerülhet a „megtelt” tábla is.

— Mikor ellenőrzik a fürdővizet?

— Először a szezon kezdetekor vizsgáljuk át a fürdőt, megtekintjük a vetkőzökabinokat, elemezzük a víz tisztaságát. Aztán később is, folyamatosan kijárunk, szűrőpróba-szerűen. A helyszíni vizsgálat során kémiai és bakteriológiai szempontból a fürdőt tápláló vízből és az elfolyó vízből külön-külön mintát veszünk. Lehetőleg olyankor, amikor feltehetően a fürdő a leglátogatottabb. Járványos megbetegedés kiindulópontja a ligetfürdő nem lehetett. Viszont észrevételeinkről minden alkalommal jegyzőkönyvben tájékoztattuk a fürdővállalatot, és utasítást adtunk az észlelt hiányosságok megszüntetésére. Ilyen volt például, hogy az alkalmazott fertőtlenítési technológiát nem tartottuk megfelelőnek. Módosították is a takarítók.

Az új fürdővízszabvány minden pontjának betartása a jelenleginél sokkal nagyobb figyelmet követel nemcsak a takarítóktól, a fürdővállalattól, ellenőrző szervektől, hanem a fürdőzőktől is. Ha fürdőváros akarunk maradni, rangot kell szerezni a víz tisztaságával. Nem gyűrűzik a fürdővíz sem, ha nincs vele baj.

Radics Ferenc

— Mijé ragaszkodik kend ahon a drágáhon?

— Asszony, az lipicai ló. Olyan nincs a környékben.

Ezt a mesét újra meg újra elmondta, ha csak volt kinek. Hiába mondták neki:

— Ezt már beszédtél!

— Ha százszó beszélöm is, mindég újul a belsősérem, át-mög átélöm. Kendőknék sé árt móg, ha valahun é tuggyák mondaní.

Buknic Pista vett ám másik lipicai lovat is. Hogy beszélt aztán?

— A Tündér, móg Masli, ha én aszondom „Na”, egy lépésben indulnak. Ha aszondom, hó, egy trappba mógának. Még annyi terhő nem tuttam rájuk rakni, hogy é né vigyék. Nem rángatják azok a kocsi, hogy hun én indulok, hun té. Egyfurmán feszül azoknak az istránguk! Ustort csak azé tartok, hogy lögyön mív é ledörzsolni a böglyöt a nyakukrú, móg a hasukrú! Olan szőldek, hogy a gyerőkök bujkálnak a hasuk alatt. De ha feszíteni kő, tunnak ám azok trappánsan lépni. Be tudik az első lábuk térgyit hajlítani, úgy lépnek karikásan. Pillanatig a hátsó lábukon ának. Aki nézi, azt hiszi, rögtön az ölembe ünek! De eszükbe sincs, nem olan csintalanok azok! Csak mutatik, hogy a lipicai ló miben gangos! Szokásuk a röhögés, amit csak a jól élt ló töhet.

(Az igazság pedig az volt, hogy két rossz ge-béje volt Buknic Pistának.) Én is többször hallottam ezt az elbeszélést.

Ha Buknic Pista két lórol ennyit tud beszélni, miért ne tudnék én is! Ha élő társam nincs, aki hallgassa, van holt, itt az írka, ennek meg kell hallgatni, mert rányomom a tollam, és nem szaladhat el előlem. Szaporodott a vers, vagy ezer darab. Mindegy, hogy kicsiből erednek-e, vagy nagyból. Buknic beszédje is csak a Lipicából eredt.

1988-ban lehetett, három métermázsa barackot jelentettem a pesti piacra. Még akkor a Halter-piacra jártunk. A termelő úgy csinálta, itthon lemérté, ráírta a cédulára, mennyi a tiszta súly. Átvették a kereskedők, természetesen ott-hon lemérték. Ha hiba volt, szorult ám a másik piacban, aki eladta. Az akkor is úgy volt, ma is úgy van, a kereskedő meg az eladó igen csak mind ismeri egymást.

(Folytatjuk.)